

zdrowia zwierząt, w tym zapewnić między innymi, że w danym państwie funkcjonuje program kontroli pozostałości.

Jednocześnie zakłady z państw trzecich produkujące produkty pochodzenia zwierzęcego, z zamiarem wprowadzenia ich na rynek UE, muszą zostać zatwierdzone do tego celu przez właściwy organ państwa trzeciego. W związku z tym, muszą one spełniać wymagania zawarte w przepisach prawa unijnego, tworzących tzw. „pakiet higieniczny” lub w przepisach wewnętrznych państwa trzeciego, pod warunkiem, że zapewniają one przynajmniej taki poziom ochrony, jak przepisy prawa UE. Ponadto zakłady, które eksportują produkty pochodzenia zwierzęcego do UE muszą znajdować się na oficjalnej liście KE, która podlega ciągłej aktualizacji. W przypadku, gdy kontrola przedstawicieli KE wykaże, że dany zakład nie spełnia powyższych wymogów, zostaje on usunięty z listy zakładów uprawnionych do eksportu do UE.

Produkty pochodzenia zwierzęcego wyprodukowane w państwie trzecim i przeznaczone do wprowadzenia na rynek UE muszą być odpowiednio oznakowane i zabezpieczone przed możliwością manipulacji przez osoby nieupoważnione, przed ich dotarciem do punktu kontroli granicznej. Poza tym, każdej przesyłce produktów musi towarzyszyć odpowiednia dokumentacja (najczęściej jest to świadectwo zdrowia) oraz, jeśli jest to wymagane, inne gwarancje właściwego organu państwa trzeciego. W świadectwach zdrowia urzędowy lekarz weterynarii państwa przywozu poświadcza, że dany produkt zastał wyprodukowany zgodnie z wymaganiami prawa unijnego, w tym między innymi zostały spełnione gwarancje dotyczące żywych zwierząt i produktów z nich otrzymanych zawarte w planach wykrywania pozostałości, złożonych zgodnie z dyrektywą Rady 96/23/WE z dnia 29 kwietnia 1996 r. w sprawie środków monitorowania niektórych substancji i ich pozostałości u żywych zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego oraz uchylającą dyrektywy 85/358/EWG i 86/469/EWG oraz decyzje 89/187/EWG i 91/664/EWG (Dz. Urz. WE L 125 z 23.05.1996, z późn. zm.).

Weterynaryjna kontrola graniczna produktów pochodzenia zwierzęcego obejmuje kontrolę dokumentów, tożsamości i kontrolę fizyczną, chyba że przepisy UE stanowią inaczej. Procedury przeprowadzania ww. kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego opisane są w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania weterynaryjnej kontroli granicznej przesyłek zwierząt i przesyłek produktów oraz w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 136/2004.

Graniczni lekarze weterynarii wykonują badania laboratoryjne produktów pochodzenia zwierzęcego w oparciu o analizę ryzyka, powiadomienia systemu RASFF (Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach), a także Instrukcję Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWbip.mon-83-1/2011 z dnia 8 lutego 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu realizacji krajowego program badań kontrolnych substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych w produktach pochodzenia zwierzęcego, przywożonych z krajów trzecich na terytorium Unii Europejskiej.

Zgodnie z ww. Instrukcją, produkty pochodzenia zwierzęcego przeznaczone do spożycia przez ludzi, badane są przez granicznych lekarzy weterynarii w celu stwierdzenia stosowania substancji niedozwolonych lub stosowania substancji dozwolonych niezgodnie z przepisami UE i przepisami o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a także kontroli maksymalnego dopuszczalnego poziomu pozostałości produktów leczniczych oraz zanieczyszczeń chemicznych i innych zanieczyszczeń. Badania te prowadzone są na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lipca 2006 r. w sprawie sposobu postępowania z substancjami niedozwolonymi, pozostałościami chemicznymi, biologicznymi, produktami leczniczymi i skażeniami promieniotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. Nr 147, poz. 1067, z późn. zm.). Instrukcja, w której zawarty jest corocznie ustalany, zatwierdzany przez Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach (PIWet-PIB) „Krajowy program badań kontrolnych substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych w produktach pochodzenia zwierzęcego, przywożonych z krajów trzecich na terytorium Unii Europejskiej” zawiera m.in. liczbę próbek oraz kierunki badań dla poszczególnych produktów pochodzenia zwierzęcego. Załącznik nr 1 do w/w rozporządzenia w sprawie sposobu postępowania z substancjami niedozwolonymi, pozostałościami chemicznymi, biologicznymi, produktami leczniczymi i skażeniami promieniotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego zawiera wykaz substancji objętych monitorowaniem. Ich rodzaj oraz ilość zależna jest również od wyników programu prowadzonego w ubiegłych latach oraz aktualnie występujących zagrożeń.

Wszystkie wyniki badań uzyskane w Zakładach Higieny Weterynaryjnej oraz PIWet-PIB w Puławach trafiają do granicznych lekarzy weterynarii oraz bezpośrednio do Głównego Inspektoratu Weterynarii. Następnie sprawozdania te są przesyłane do Komisji Europejskiej. W przypadku stwierdzenia wyniku niezgodnego w badanej próbce, graniczni lekarze weterynarii niezwłocznie informują Głównego Lekarza Weterynarii, który zarządza kontrolę wzmocnioną, zgodnie z art. 40 ust. 5 ww. ustawy o weterynaryjnej kontroli granicznej, dla kolejnych 10 przesyłek produktów z zakładu ich pochodzenia. Przesyłki takie są zatrzymywane na granicy do otrzymania wyników badań, a koszty z tym związane ponosi osoba odpowiedzialna za przesyłkę. Jeżeli kontrola wzmocniona potwierdzi naruszenie przepisów ustawy lub przepisów odrębnych w zakresie weterynaryjnej kontroli granicznej, to przesyłka zostaje odesłana lub zniszczona na zasadach określonych w art. 34 ust. 2 ustawy o weterynaryjnej kontroli granicznej.

W odniesieniu do badań i procedur weterynaryjnych produktów pochodzenia zwierzęcego w ramach rynku wewnętrznego, należy także podkreślić, że Polska przystępując do Unii Europejskiej przyjęła wspólnotowy dorobek prawny, zapewniający swobodny przepływ towarów na obszarze całej UE. W ramach rynku wewnętrznego nie prowadzi się weterynaryjnej kontroli granicznej na wewnętrznych granicach pomiędzy państwami członkowskimi. Natomiast wypracowano procedury, które polegają na wzajemnym uznaniu wyników kontroli i badań przeprowadzonych przez właściwe służby, organy i laboratoria państwa członkowskiego miejsca wysyłki. Stosowanie takiej zasady oznacza, że jeżeli produkt został poddany kontroli przed wprowadzaniem go na rynek w jednym z państw członkowskich UE, w sposób zgodny z obowiązującym prawem, może być również bez dodatkowej kontroli wprowadzany do obrotu w innym państwie będącym członkiem UE.

Dodatkowo, w ramach istniejącego systemu kontroli weterynaryjnej produktów pochodzenia zwierzęcego przywożonych w ramach handlu wewnątrzunijnego do Polski, jak i innych państw członkowskich UE, istnieją procedury, które pozwalają na przeprowadzanie w miejscu przeznaczenia przesyłki, wrywkowych kontroli weterynaryjnych. Mają one na celu potwierdzenie, że takie produkty spełniają wymagania określone w przepisach UE. Tego rodzaju kontrole mogą być przeprowadzane jedynie w sposób niedyskryminujący. W ramach tego rodzaju dodatkowych kontroli przywożonych produktów Inspekcja Weterynaryjna może również pobierać próbki do badań laboratoryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii może również przeprowadzać kontrole podczas transportu produktów, o ile posiada lub

uzyskał informacje, że zachodzi podejrzenie naruszenia przepisów Unii Europejskiej.

W przypadku stwierdzenia przez organy Inspekcji Weterynaryjnej występowania naruszeń przepisów prawa podczas przeprowadzania ww. niedyskryminujących kontroli Główny Lekarz Weterynarii może dodatkowo zarządzić zwiększenie częstotliwości kontroli przesyłek produktów z zakładu, z którego pochodziły wcześniej kwestionowane partie.

W ramach obowiązującego porządku prawnego, w szczególności przepisów określonych w ustawie z dnia 10 grudnia 2003 roku o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U. z 2004 r., Nr 16, poz. 145, z późn. zm.), możliwe jest więc wprowadzenie mechanizmów, które mają zwiększyć bezpieczeństwo konsumentów w Rzeczypospolitej Polskiej. Z tego mechanizmu skorzystał Główny Lekarz Weterynarii w przypadku sytuacji związanej ze skażeniem w Niemczech pasz i tłuszczu paszowych dioksynami oraz skarmianiem zwierząt gospodarskich tymi paszami.

Stałe kontrole w zakresie m.in. pozostałości metali ciężkich, mikotoksyn, pestycydów, dioksyn, jak również pozostałości produktów leczniczych w produktach pochodzenia zwierzęcego na rynku wewnętrznym, realizowane są przez Inspekcję Weterynaryjną we współpracy z Państwowym Instytutem Weterynaryjnym – Państwowym Instytutem Badawczym w Puławach w ramach „*Krajowego programu badań kontrolnych obecności substancji niedozwolonych oraz pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych u zwierząt i w żywności pochodzenia zwierzęcego*” oraz „*Krajowego programu badań kontrolnych dioksyn, furanów, dioksynopodobnych polichlorowanych bifenyli (dl-PCB) i niedioksynopodobnych PCB u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego*”.

W ramach tych programów wykonywane są badania m.in. pozostałości metali toksycznych (ołów, kadm, rtęć, arsen), mikotoksyn (ochratoksyna A, alfatosyna M1), pestycydów oraz zawartości dioksyn, furanów, dioksynopodobnych polichlorowanych bifenyli (dl-PCB).

Podstawą prawną do prowadzenia kontroli pozostałości w żywności pochodzenia zwierzęcego, jest w/w rozporządzenie w sprawie sposobu postępowania z substancjami niedozwolonymi, pozostałościami chemicznymi, biologicznymi, produktami leczniczymi i skażeniami promieniotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego. Załącznik nr 2 określa minimalne liczby pobieranych próbek produktów pochodzenia zwierzęcego oraz minimalne liczby zwierząt, od których pobiera się próbki, również na obecność substancji z grupy B3 obejmujących zanieczyszczenia chemiczne i inne